Mente - Esterházy Pál ruhatárából

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	52.2803.1
Készítés ideje:	17. SZ. UTOLSÓ HARMADA
Készítés helye:	Magyarország; Itália; Franciaország
Anyag:	aranyozott ezüstfonalból vert csipke; korall; selyemszövet
Technika:	aranyozott ezüstfonallal lanszírozott; domború hímzés; korallszemekkel kivarrt
Méretek:	hosszúság: 111 cm vállszélesség: 51 cm

Az itáliai és francia selyemszövetből Magyarországon szabott és hímzett mente minden bizonnyal herceg Esterházy Pál nádor részére készült a 17. század utolsó harmadában. Az öltözet rendkívüli barokk pompája, drága arany textíliája miatt a nádor halála után a fraknói Esterházy-kincstárba került, melynek 1725. évi leltárában ezt olvashatjuk a mentéről: *Tiszta Sárga vont arany Ezüst csepkével, mellyen vörös Clarisos Rubintos Zománcos, öt Gombú nyári mente*.

Az öltözet felületén az aranyfonal az uralkodó, a sárga selyemfonalak a motívumok kontúrjait és belső mintázatát adják. A textília ferdehálós alapjába komponálták bele szimmetrikus mustráját: a karéjos levelektől kísért nagyobb és kisebb palmettákat. Hasonló selyemszövetből varrták az Esterházy-kincstár egyik dolmányát, de több nyugat-európai gyűjteményből is ismerünk hasonló textiltöredékeket. A látványt gazdagítja az arany- és ezüstfonalból vert, hálós alapú csipke, ez borítja a gallérját, szegélyezi mindkét oldalon az elejét, körben az alját, a zseb nyílását és három sávban oldalának hasítékát. A mentét a mellrészén vízszintes állású, ezüst levelű arany gránátalmák díszítik, a levelek, növények gerincét és a szegélyeket korallsorokkal varrták ki. Az a kivételes ebben az esetben, hogy az eredeti selyembélése is megvan. A textília tervezője különleges mustrát alkotott: hosszanti irányú sávokba rendezte az apró virágos, sakkozott leveles ágakból és "bizarr" formákból kialakított mintákat.

A mente hímzése rokon az 52.2855 ltsz. női öltözet dús gránátalmás díszével azzal egy párban, Esterházy Pál esküvői öltözékeként tartja számon a hagyomány, amelyet azonban mindmáig semmiféle írott forrással nem tudunk alátámasztani.

Az öltözék kedveltségét bizonyítja, hogy 1766. október 20-án herceg Esterházy Miklós (1714–1790) megbízásából a fraknói kincstárból nyári rezidenciájának ünnepségeire, Eszterházára szállíttatták: *Ein Hungerischer Manß Rock von goldenen Zeich mit Silber Spizen, Corallen und geschmolzenen Knopfen mit Stainern besezt*. A következő híradás 1778-ból származik, amely szerint a ruhadarabot visszaszállították a fraknói kincstárba.

Irodalom

- Katona Edit, Tompos Lilla: *Gyöngy az úri és népi öltözködésben*. Cser Kiadó, Budapest, 2016[!2015]. - Nr. 58.
- Szerk.: Szilágyi András: Metallic Thread Lace Ornaments on the Textiles of the Esterházy Treasury. *Ars Decorativa 28*, 2012. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2012. - 55-74:65. (Erdei Lilla)
- Szerk.: Pásztor Emese: *Az Esterházy-kincstár textíliái az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 17. (Tompos Lilla)
- Szerk.: Szilágyi András: *Esterházy-kincsek. Öt évszázad műalkotásai a hercegi gyűjteményből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 60. (Tompos Lilla)
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - textil 8.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. SZ/41/b.
- Szerk.: Szilágyi András, Péter Márta: *Barokk és rokokó. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 5.17. (Tompos Lilla)
- Radvánszky Béla: *Magyar családélet és háztartás a XVI-XVII. században. I. (Reprint)*. Helikon Kiadó, Budapest, 1986. - 237. kép
- Höllrigl József: *Magyar viselettörténeti kállítás. Leíró lajstrom*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1938. - p. 15. Nr. 13.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- *Az 1896-iki Ezredéves Országos Kiállítás. A Történelmi főcsoport hivatalos katalógusa*. Kosmos Műintézet, Budapest, 1896. - Nr. 4401.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum